

4.2. Lesnictví

Stejně jako zemědělství má také lesnictví specifické postavení. Významně zde působí vazba na venkovský prostor a multifunkčnost tohoto odvětví je ještě výraznější. Vedle hospodářského významu je nesporný **význam lesa** jako environmentálního činitele. To se týká zejména redukce oxidu uhličitého v ovzduší, dále kvality vody a vůbec celého vodního koloběhu, významu lesa jako činitele působícího proti erozi půdy a v neposlední řadě i prostoru pro existenci různých rostlinných a živočišných populací. Zcela nesporné je pak označení lesa jako zásadního krajinnotvorného prvku.

Z hospodářského hlediska patří lesnictví společně se zemědělstvím do primárního sektoru. Vyznačuje se však především **dlouhodobostí** svého hospodaření a řada vlivů, ať již přírodních či v důsledku působení člověka, se v něm zpravidla projevuje s větším či menším zpožděním.

Přírodní podmínky a historické souvislosti (jak ve vzdálené tak i v relativně blízké minulosti) vedly k tomu, že Jihočeský kraj patří v rámci České republiky k oblastem s jednou z **nejvyšších lesnatostí**.

Podle údajů katastrálních úřadů připadá v rámci celého území Jihočeského kraje téměř 380 tisíc ha na lesní pozemky. To relativně představuje 37,5 % rozlohy kraje. V porovnání s republikovým průměrem je to o 4 procentní body více a kraji tak patří 5. nejvyšší příčka v pomyslné tabulce. Ani v rámci kraje však **není lesnatost rovnoměrná**. Vyšší podíly z celkové rozlohy připadají na lesní plochy především v příhraničních oblastech, a to jak v oblasti Šumavy tak Novohradských Hor. Vůbec nejvyšší podíl lesních ploch lze přitom nalézt na Vimpersku, kde lesy zabírají téměř 60 % z celkové rozlohy správního obvodu. Naopak nižší lesnatostí se vyznačují oblasti ve střední části kraje, které tvoří téměř souvislý pás od správních obvodů Blatná a Strakonice až po České Budějovice a Soběslav. V těchto oblastech připadá na lesní plochy zhruba od 20 % do 30 % celkové výměry území. Správní obvod s vůbec nejnižším zastoupením lesních ploch v roce 2008 byly Strakonice (21,3 %).

Podle **druhové skladby** lesa je Jihočeský kraj charakterizován obdobnou strukturou jako další české kraje s nejvyšší lesnatostí. Rozhodující podíl lesů tvoří v kraji **lesy jehličnaté**, na které připadá více než 86 % lesních porostů. Podíl listnatých lesů pak představuje zbývajících 13 % (když na holinu připadá z celkové lesní plochy zanedbatelné 1 %) a je tak jen zhruba poloviční než průměr za celou Českou republiku. Přestože zastoupení jehličnatých lesů je v kraji druhé nejvyšší (po kraji Vysočina), nejsou rozdíly proti ostatním českým krajům zase tak výrazné (s výjimkou Hl. města Praha, kraje Středočeského ale také kraje Ústeckého). Obecně lze konstatovat, že zatímco v českých krajích je **poměr jehličnatých a listnatých** lesů zhruba 4:1 pak v krajích moravských je tento poměr 2:1.

Tab. 4.2.1 Lesy v krajích České republiky podle dřevin

v tis. ha

	Lesy celkem		v tom:						z jehličnatých smrk		z listnatých buk	
			jehličnaté		listnaté		holina		2000	2007	2000	2007
	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007	2000	2007
ČR celkem	2582,8	2595,2	1975,1	1941,6	576,8	627,5	31,0	26,1	1397,0	1369,7	154,8	178,1
v tom kraje:												
Hl. město Praha	4,6	4,7	1,7	1,6	2,9	3,1	0,1	0,0	0,5	0,4	0,0	0,1
Středočeský	297,1	300,1	217,3	213,7	77,0	83,1	2,8	3,3	116,7	114,0	9,9	11,9
Jihočeský	367,0	370,8	321,1	320,0	41,8	47,0	4,2	3,7	206,6	207,5	13,8	16,0
Plzeňský	292,3	294,0	257,1	253,0	32,4	38,8	2,7	2,2	171,0	167,2	8,5	11,0
Karlovarský	138,7	139,6	116,6	116,3	20,0	22,2	2,1	1,1	97,8	97,6	3,7	4,4
Ústecký	155,2	156,6	90,6	88,6	62,0	65,4	2,6	2,6	59,2	57,4	11,3	13,0
Liberecký	135,4	135,3	109,1	106,6	24,1	27,6	2,1	1,1	70,9	69,2	8,1	10,4
Královéhradecký	144,0	144,3	111,6	110,5	29,9	32,6	2,4	1,2	88,2	86,6	4,1	5,7
Pardubický	130,1	130,5	106,1	105,1	22,1	23,8	1,9	1,6	75,4	74,6	6,2	6,8
Vysočina	208,7	202,7	187,3	179,9	19,0	20,6	2,5	2,1	153,8	149,0	4,9	5,9
Jihomoravský	191,3	196,9	98,1	97,6	91,0	97,4	2,2	1,9	53,7	52,4	14,1	16,3
Olomoucký	175,7	178,9	126,4	126,2	47,1	51,0	2,2	1,7	107,6	107,1	20,7	22,6
Zlínský	154,3	154,4	90,0	87,5	62,9	65,3	1,4	1,6	69,6	68,2	30,1	32,2
Moravskoslezský	188,4	186,3	142,0	135,0	44,7	49,5	1,7	1,8	125,8	118,5	19,4	21,7

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

Také uvnitř Jihočeského kraje můžeme vysledovat určité **rozdíly** v druhové skladbě lesů. Tyto diference však řádově nepřesahují 10 % hranici a lze je jen velice **těžko** přesně geograficky specifikovat. Konkrétně nejvyšší podíl listnatých lesů (cca 20 %) připadá na správní obvod České Budějovice, ale hned sousední obvod Třeboň má zastoupení listnatých lesů v kraji vůbec nejnižší (8 %). Pomineme-li tento největší rozdíl

pak můžeme v hrubých rysech konstatovat, že zastoupení listnatých lesů je nejnižší ve východní části kraje a směrem na západ ke střední části postupně roste. Poté se trend opět obrací a ve struktuře lesů opět posilují jehličnany.

Z hlediska střednědobého vývoje (od roku 2000) se struktura lesů dále **mění mírně ve prospěch listnatých** lesů. To se týká jak kraje samotného tak i ostatních regionů, tedy samozřejmě i průměru za celou republiku. V rámci kraje se podíl listnatých lesů zvýšil od roku 2000 do roku 2007 o 1,2 procentního bodu, což je poněkud méně než průměr za celou republiku (1,7bodu).

Ani uvnitř Jihočeského kraje **není** strukturální **posun** v druhové skladbě lesů příliš **významný** a pohybuje se řádově jen na úrovni desetin procenta. Přitom změny (datové zdroje nám umožňují porovnávat rok 2007 proti skutečnosti roku 2003) jsou vesměs ve prospěch zvýšení podílu listnatých lesů – nejvíce v obvodech Soběslav a Český Krumlov.

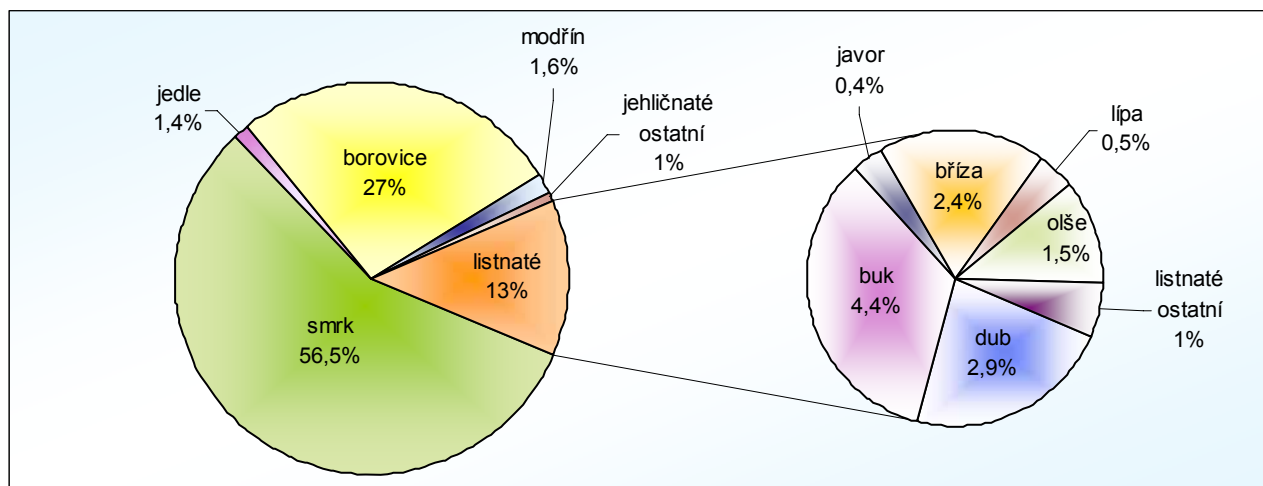
Bližší informaci o struktuře lesů a porovnání vývoje mezi roky 2007 a 2003 umožňuje následující tabulka:

Tab. 4.2.2 Lesy v Jihočeském kraji podle skupin dřevin

	Lesy celkem		v tom:					
	2003	2007	jehličnaté celkem		listnaté celkem		holina	
			2003	2007	2003	2007	2003	2007
Kraj celkem	368 465	370 798	320 470	320 042	44 256	47 039	3 739	3 717
v tom SO ORP:								
Blatná	6 857	6 809	6 032	5 985	755	754	70	70
České Budějovice	26 433	26 282	20 780	20 554	5 407	5 437	246	291
Český Krumlov	52 080	53 130	44 848	45 058	6 949	7 728	283	344
Dačice	14 839	14 872	13 550	13 421	1 022	1 187	267	265
Jindřichův Hradec	34 452	34 566	30 915	30 602	3 042	3 526	495	438
Kaplice	22 924	22 935	20 096	20 110	2 525	2 637	304	187
Milevsko	11 589	11 533	9 894	9 833	1 533	1 537	162	163
Písek	25 032	25 094	19 960	19 993	4 883	4 906	189	196
Prachatice	39 327	39 813	33 783	33 844	5 311	5 777	232	192
Soběslav	8 027	8 029	7 164	7 054	767	858	96	117
Strakonice	11 779	11 981	10 388	10 508	1 253	1 330	138	143
Tábor	30 205	30 137	26 988	26 859	2 731	2 767	486	511
Trhové Sviny	18 000	18 329	16 245	16 342	1 618	1 835	137	153
Třeboň	24 119	24 150	21 907	21 859	1 879	1 946	333	345
Týn nad Vltavou	7 095	7 095	6 120	6 120	934	934	40	40
Vimperk	31 627	31 998	28 423	28 559	2 984	3 218	220	221
Vodňany	4 081	4 044	3 377	3 341	663	663	41	40

Zastoupení jednotlivých druhů dřevin v souhrnu za celý Jihočeský kraj přibližuje následující graf (podíly konkrétních dřevin jsou uvedeny z celkové plochy lesů v kraji).

Graf 89 Struktura lesů Jihočeského kraje podle dřevin v roce 2007

Tato základní struktura podle **typů dřevin** se zásadně neodchyluje ani v jednotlivých správních obvodech. **Smrk** má **dominantní postavení** ve všech obvodech s výjimkou SO ORP Soběslav a Třeboň, v nichž více než polovinu lesních porostů tvoří **borovice**. Smrkové lesy v těchto dvou obvodech se v druhové skladbě lesa podílí na celkových plochách zhruba třetinou. V rámci struktury **listnatých** lesů již tak jednoznačně dominantní postavení není. **Buk převládá** v 11 obvodech a ve zbývajících 6 naopak připadá **významnější** podíl na **dub**. V 8 obvodech tvoří významnou druhovou listnatou dřevinu **bříza**. Ve SO ORP Soběslav je dokonce listnatou dřevinou nejvýznamnější, když její podíl na celkových lesních plochách (3,8 %) mírně převyšuje plochy dubu.

Zaměření především na hospodářské využití lesa se promítlo do současné druhové struktury lesních porostů. Proti **původní** (rekonstruované) skladbě je poměr mezi jehličnatými a listnatými dřevinami **zcela obrácený**. Velké změny zatím nenastaly ani ve směru k **doporučené struktuře**, která stanoví poměr mezi jehličnatými a listnatými dřevinami zhruba dvě ku jedné.

Z hlediska **kategorizace lesů** převažují v kraji stejně jako ve všech dalších regionech (samozřejmě s výjimkou Prahy) lesy **hospodářského** určení. Z celkové rozlohy lesních pozemků v kraji jich **téměř 80 %** připadá na hospodářské lesy, což představuje v mezikrajovém srovnání 6. nejvyšší podíl. Přitom nejmenší podíl připadá na hospodářské lesy (po vyloučení Prahy) na Karlovarský kraj (53 %) a naopak nejvyšší podíl představují tyto lesy v kraji Vysočina (93 %). Z ostatních kategorií lesa mají relativně menší zastoupení **lesy ochranné**⁹ (necelá 2 % lesních ploch) a zhruba pětinu tvoří **lesy zvláštního určení**¹⁰. Svým podílem v kraji jsou obě uvedené kategorie přibližně na průměrné republikové úrovni.

Pochopitelně odlišná je kategorizace lesů i v rámci kraje podle jednotlivých správních obvodů, jak ukazuje následující tabulka.

Tab. 4.2.3 Lesy v kraji podle kategorií a subkategorií

v ha

	Les hospodářský		Les ochranný		z toho mimořádně nepříznivá stanoviště		Les zvláštního určení		z toho území nár. parků a nár.přírodních rezervací	
	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Kraj celkem	284 974	292 652	7 147	5 666	7 023	5 528	76 344	72 481	28 181	26 987
v tom SO ORP:										
Blatná	6 612	6 563	-	-	-	-	246	246	-	-
České Budějovice	20 273	20 609	143	39	143	39	6 017	5 634	62	-
Český Krumlov	31 901	34 515	1 313	1 307	1 313	1 307	18 866	17 309	1 405	1 351
Dačice	14 270	14 290	-	6	-	6	570	576	-	-
Jindřichův Hradec	32 445	32 783	147	27	147	27	1 860	1 756	18	-
Kaplice	19 962	19 879	457	343	457	343	2 506	2 712	178	100
Milevsko	10 466	10 410	127	127	127	127	996	996	-	-
Písek	21 890	21 952	266	266	266	266	2 876	2 876	-	-
Prachatice	20 003	22 124	577	449	577	437	18 747	17 239	14 293	13 523
Soběslav	7 704	7 569	232	277	232	277	91	183	14	-
Strakonice	11 699	11 931	71	16	71	16	10	35	-	-
Tábor	27 289	27 386	65	63	65	63	2 850	2 687	-	-
Trhové Sviny	14 481	15 109	1 238	953	1 238	953	2 281	2 267	86	5
Třeboň	20 381	20 497	1 469	1 392	1 469	1 392	2 269	2 262	553	553
Týn nad Vltavou	6 594	6 594	5	5	5	5	496	496	-	-
Vimperk	15 044	16 516	996	353	872	228	15 587	15 129	11 571	11 456
Vodňany	3 961	3 924	42	42	42	42	79	79	-	-

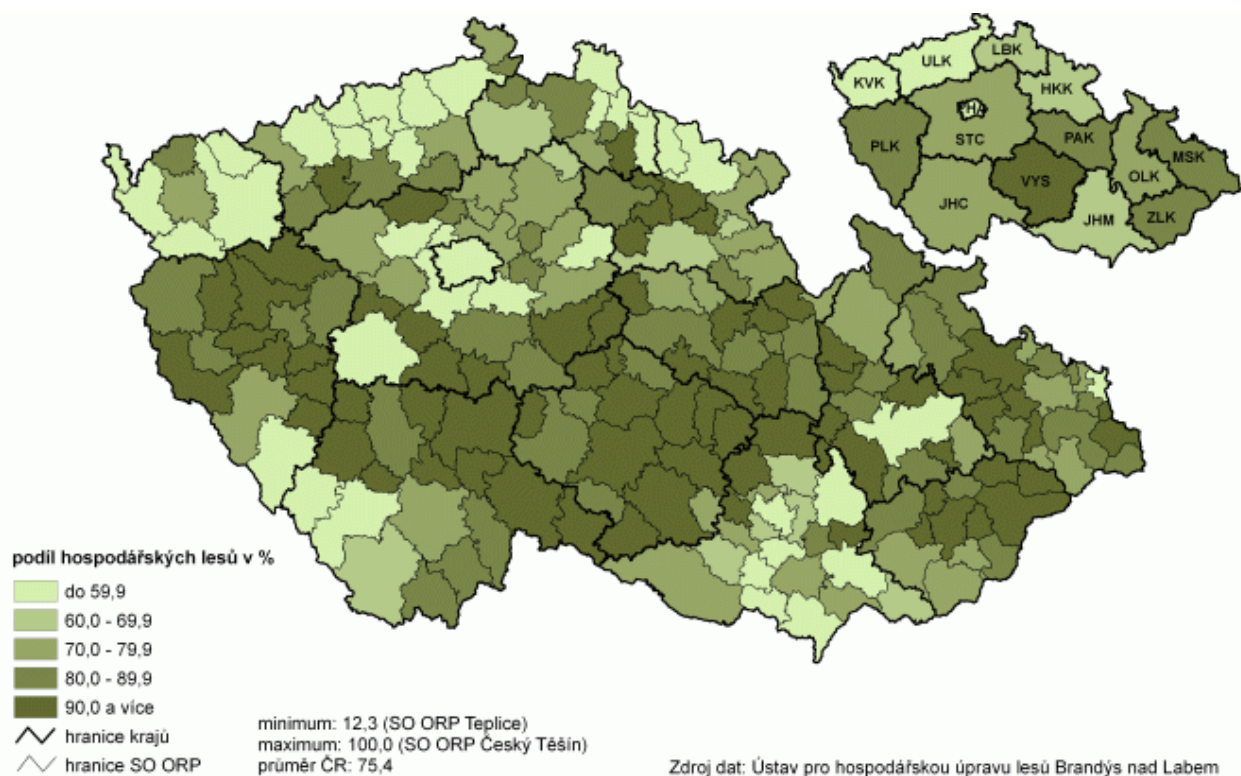
Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

⁹ Do lesů ochranných patří lesy na mimořádně nepříznivých stanovištích, vysokohorské lesy a lesy v klečovém lesním vegetačním stupni.

¹⁰ Mezi lesy zvláštního určení patří pásma ochrany vodních zdrojů I. stupně, ochranná pásma zdrojů léčivých a minerálních vod, území národních parků a národních přírodních rezervací, 1. zóny CHKO, přírodní rezervace a přírodní památky, lázeňské lesy, příměstské a rekreační lesy, lesy sloužící lesnickému výzkumu a výuce, lesy se zvýšenou ochrannou funkcí, lesy významné pro uchování biodiverzity, uznané obory a samostatné bažantnice a lesy zatížené jiným veřejným zájmem.

Výraznou **převahu** hospodářských lesů, když jejich podíl v celkové struktuře přesahuje 90 %, **má 9 správních obvodů**. Tyto obvody jsou soustředěny v severní polovině kraje a tvoří geograficky souvislý pás, ze kterého se vymyká pouze obvod Písek (s podílem hospodářských lesů 87 %). V rámci této skupiny stojí za zmínku obvod **Strakonice**, kde zastoupení **ostatních** kategorií lesa je zcela **zanedbatelné**. Také v dalších **3 obvodech** (Vodňany, Blatná, Dačice) jsou ostatní kategorie lesa **minimální** a nedosahují ani 5 %. Na rozdíl od uvedené skupiny na severu kraje máme na jihozápadě (zejména v oblasti Šumavy) 3 obvody – **Vimperk, Prachatice a Český Krumlov** s významným podílem lesů v kategoriích mimo hospodářské lesy. Hospodářské lesy se u těchto obvodů podílí na celkových porostech zhruba polovinou (Vimperk, Prachatice), resp. dvěma třetinami (Český Krumlov). Vzhledem k tomu, že ani v těchto 3 obvodech není významný podíl lesů ochranných, připadá tedy významnější role na **lesy zvláštního určení**. V případě obvodů Vimperk a Prachatice se jedná především o lesy na území **národních parků** a rezervací – souvislost s chráněnými územími je tady zřejmá. V případě obvodu Český Krumlov se pak jedná o subkategorii lesa pod označením „**Jiný veřejný zájem**“ a připadá na ně více než pětina lesních ploch. Mimo to zde stojí za zmínku i subkategorie „**Lesy významné pro uchování biodiverzity**“, které zaujímají rozlohu více než 2 tisíce hektarů. Tento typ lesních porostů můžeme mimo uvedený obvod najít ve větších rozsahu (přes tisíc hektarů) ještě v **dalších 5 obvodech**: České Budějovice, Jindřichův Hradec, Kaplice, Trhové Sviny a Vimperk.

24. Podíl hospodářských lesů na celkové ploše lesů podle správních obvodů ORP v České Republice v roce 2007

Z pohledu **vývojových trendů** se struktura lesů podle jejich kategorizace **příliš nemění**. To platí jak ve srovnání mezi kraji, tak i uvnitř samotných Jižních Čech. Přesto došlo mezi roky 2007 a 2000 k mírnému posunu, který v celokrajském měřítku znamenal **další posílení role hospodářských lesů** na úkor lesů ochranných i lesů zvláštního určení. V souhrnu tato změna představuje 3 procentní body. Vývoj se tak **odlišil od průměrných republikových trendů**, spočívajících zejména v posílení role lesů zvláštního určení (o 2 procentní body) na úkor lesů hospodářských (ale i ochranných).

Uvnitř kraje byly strukturální **změny** (mezi roky 2007 a 2003) v kategorizaci lesa ve většině správních obvodů **zcela minimální**. Z toho vybočuje na jedné straně pouze obvod Soběslav, kde se podíl hospodářských lesů snížil o necelé dva procentní body. Na druhém pólu pak stojí obvody Vimperk, Prachatice a Český Krumlov a nárůstem podílu hospodářských lesů o 4 až 5 procentních bodů, převážně na úkor lesů zvláštního určení.

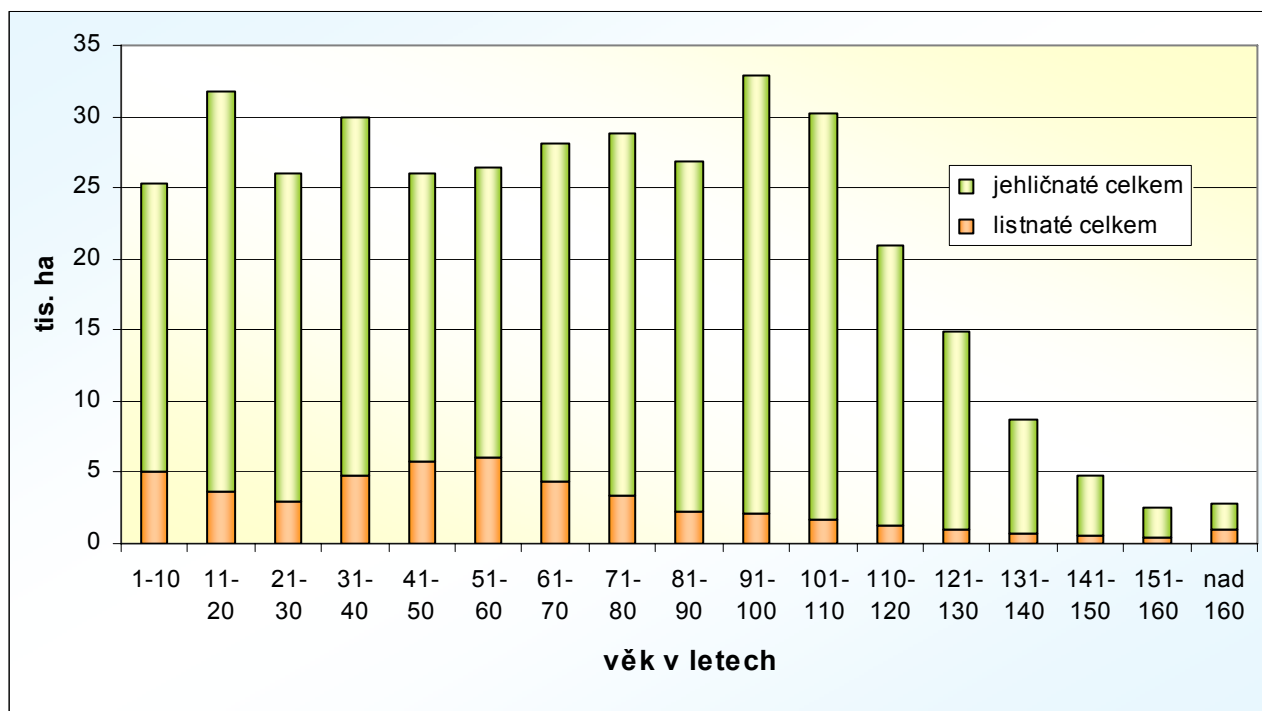
Další charakteristikou lesního hospodářství je **věková skladba porostů**. V porovnání s celorepublikovým průměrem je věková struktura lesů v kraji velice podobná, přesto určité odlišnosti zde nalézt můžeme. Základní diferencí je především v **kraji vyšší podíl porostů starších**. Od 10. věkového stupně (porosty nad 100 let) jednoznačně podíl těchto porostů v kraji převažuje nad hodnotami charakterizující průměrné

republikové podíly. Zvláště patrné je to u porostů **100 až 140 letých**. Naproti tomu u porostů **nejmladších** (tj. do 1 do 10 let) je jejich **zastoupení v kraji nižší** než průměr za ostatní regiony. Hned v následujícím věkovém stupni je však situace zcela opačná, takže v tzv. 1. věkové třídě (porosty od 1 do 20 let) je podíl této skupiny na celkové výměře zcela srovnatelný. Přesto **v souhrnu** se dá konstatovat, že zastoupení relativně **mladších porostů**, tj. do věku 50 let je v kraji **nižší**. Druhý podstatnější rozdíl mezi krajskými a celorepublikovými daty **vyplývá** z rozdílné **drukové skladby**. Vyšší zastoupení jehličnatých dřevin na úkor listnatých ovlivňuje i věkovou strukturu. V kraji je přitom u listnatých lesů podíl porostů starších více než 100 let již relativně menší (necelých 20 %), jehličnany této kategorie ale představují celou třetinu z celkové plochy jehličnatých lesů. U porostů nejstarších (nad 150 let) to ale již neplatí a zatímco na jehličnany připadá jen 1,5 % porostů tohoto typu, u listnáčů tvoří více než 3 %.

Věková skladba porostů je tedy v kraji stejně jako v celé republice **nerovnoměrná**. Problémové je především **menší** zastoupení dřevin nižších věkových **tříd do 60 let**. Nedostatek mladších dřevin se může (zhruba v horizontu 30 let) projevit v disproporci mezi hospodářskou potřebou dříví a těžebními možnostmi. Uvedené problémy ve věkové struktuře se přitom v souhrnu netýkají listnatých porostů, ale v plné míře platí pro **porosty jehličnaté**. Pro normální skladbu lesa by podíl nejmladších kategorií (do 60 let) měl představovat mírně nad 50 % z celkových ploch. V podmínkách Jihočeského kraje jako celku není této hranice u jehličnanů dosaženo, když reálně dosažený podíl představuje **zhruba o 10 % méně**.

Věkovou strukturu lesních porostů v kraji přibližuje následující graf.

Graf 90 Plošné zastoupení jehličnatých a listnatých dřevin podle věkových stupňů v kraji - rok 2007

Také uvnitř kraje můžeme vysledovat určité diference ve věkové skladbě lesů. Týká se to především **listnatých** porostů, a to **v celé** jejich základní **struktuře**. Rozdíly jsou však i u **jehličnanů**, ale zde se koncentrují do **vyšších věkových skupin**, když u porostů do 60 let věku je jejich zastoupení v jednotlivých správních obvodech maximálně rozdílné o 10 %. V žádném obvodu ale tato nejmladší kategorie nepřesahuje 50 % podíl.

Podrobnější informaci o věkové struktuře podle správních obvodů nabízí následující tabulka.

Tab. 4.2.4 Věková skladba lesů v kraji v roce 2007

v %

	Celkem			listnaté celkem			jehličnaté celkem		
	do 60 let	60 až 100 let	více než 100 let	do 60 let	60 až 100 let	více než 100 let	do 60 let	60 až 100 let	více než 100 let
Kraj celkem	45,1	31,8	23,1	59,9	25,8	14,3	43,0	32,6	24,4
v tom SO ORP:									
Blatná	45,5	35,7	18,8	67,5	24,7	7,8	42,7	37,0	20,2
České Budějovice	41,8	32,5	25,7	48,6	30,0	21,3	39,9	33,2	26,9
Český Krumlov	42,1	32,2	25,7	56,3	29,4	14,2	39,7	32,7	27,6
Dačice	47,1	32,7	20,2	67,5	23,1	9,3	45,3	33,6	21,2
Jindřichův Hradec	47,6	33,5	18,9	59,3	26,9	13,8	46,3	34,2	19,5
Kaplice	49,9	27,9	22,2	64,5	20,4	15,1	48,0	28,9	23,1
Milevsko	49,5	33,4	17,1	73,6	14,9	11,5	45,7	36,3	18,0
Písek	52,2	31,4	16,4	68,5	19,2	12,3	48,2	34,4	17,4
Prachatice	45,8	29,0	25,2	54,9	30,5	14,6	44,3	28,7	27,0
Soběslav	45,7	34,5	19,9	62,2	27,7	10,1	43,7	35,3	21,0
Strakonice	41,9	39,7	18,5	74,0	22,9	3,1	37,8	41,8	20,4
Tábor	42,7	36,3	20,9	62,8	27,6	9,6	40,7	37,2	22,1
Trhové Sviny	43,3	28,1	28,6	65,0	21,2	13,8	40,9	28,8	30,3
Třeboň	47,7	28,8	23,5	55,5	26,9	17,6	47,0	29,0	24,0
Týn nad Vltavou	45,8	36,7	17,6	61,8	25,9	12,3	43,3	38,3	18,4
Vimperk	40,0	27,9	32,1	58,9	20,9	20,2	37,9	28,6	33,5
Vodňany	45,4	37,1	17,5	60,2	32,0	7,8	42,4	38,1	19,4

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

Stávající druhová a věková skladba lesa spolu s těžebními zásahy se zatím nijak **negativně neprojevuje** na **zásobách dřevní hmoty**. V souhrnu za celý kraj se celková zásoba dřevní hmoty zvýšila z 97 mil. m³ (bez kůry) v roce 2000 na 104 mil. m³ v roce 2007. Přitom roční objemy těžby dřeva mají spíše rostoucí trend, jak ukazuje následující tabulka.

Tab. 4.2.5 Těžba dřeva v Jihočeském kraji

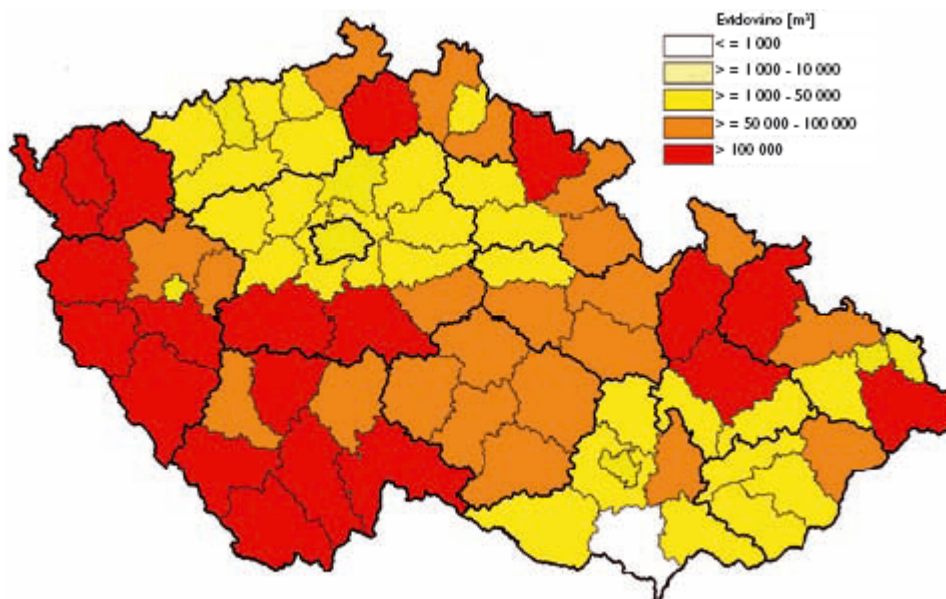
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Těžba dřeva (tis m ³ b.k.)	2 372	2 125	2 243	2 371	2 295	2 344	3 450	4 913	2 246
jehličnaté	2 259	2 032	2 152	2 316	2 199	2 257	3 384	4 851	2 191
listnaté	113	93	91	55	96	87	66	62	55
Z celkové těžby zpracovaná nahodilá	554 ¹⁾	310 ¹⁾	643 ¹⁾	1 797	1 034	671	2 438	4 716	1 821
z toho živelní	418 ¹⁾	201 ¹⁾	587 ¹⁾	1 149 ¹⁾	436 ¹⁾	179 ¹⁾	2 166	4 492	1 345
Prořezávky (ha)	6 925	6 763	6 133	5 215	4 866	5 431	4 915	4 774	5 054
Probírky (ha)	13 696	22 539	12 022	8 453	10 060	12 311	9 738	5 061	6 272
Zalesňování (ha)	2 451	1 949	1 970	1 897	2 133	2 082	2 061	1 947	3 027

¹⁾ Za vybrané podniky, bez dopočtů

Významnou roli zejména v posledních letech hraje v rámci celkové těžby dřeva **těžba nahodilá**. To souvisí s relativně nepříznivými přírodními vlivy, které se na lesním hospodářství negativně projevují. V rámci nahodilé těžby připadá nejvyšší podíl na těžbu v důsledku **likvidace kalamitních ploch** - konkrétně v roce 2007 s odstraněním následků větrného orkánu Kyril. Rozsah poškozených ploch zachycuje následující kartogram.

25. Evidované poškození porostů větrem, sněhem a námrazou

(převzato: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky, 2007)

Pramen: VÚLHM

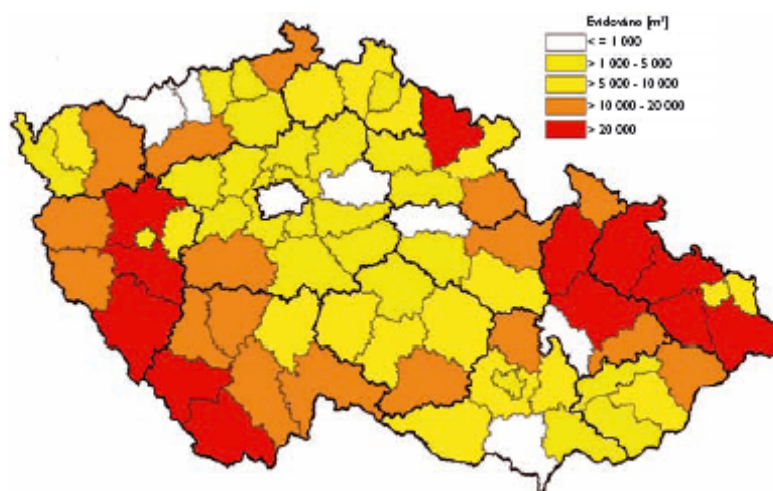
Těžba pro odstranění následků živelních pohrom se tak v posledních třech letech stala nejen rozhodující složkou zpracované nahodilé těžby, ale i těžby celkové. V letech 2006 až 2008 představuje vytěžených téměř 9 mil. m³ dřeva v důsledku **neplánované těžby 85 %** z těžby dřeva celkem. Z toho 8 mil. m³, tedy téměř 90 % připadá na **těžbu živelní**. Významný podíl představoval ve střednědobém horizontu (od roku 2000) podíl živelní těžby také v letech 2002 a 2003. Opět zde rozhodující negativní roli sehrál vítr.

Další významnou komponentou nahodilé těžby je těžba v důsledku **poškození porostů hmyzem**. Ta v letech potřeby likvidace následků větrných kalamiť samozřejmě ustupuje do pozadí, ale např. v roce 2005 se v rámci Jihočeského kraje podílela hmyzová těžba celými 40 % na celkové nahodilé těžbě. Z celkové těžby dřeva to v daném roce představovalo něco přes desetinu. Situace v nahodilé těžbě je o to složitější, že výše uvedené **příčiny** spolu úzce **souvisí**. Hmyzově poškozené porosty hůře odolávají silnému větru a naopak polomové dříví je dále znehodnocováno napadením hmyzu.

Z hlediska hmyzového poškození porostů připadá největší podíl na poškození smrkových porostů kůrovcem.

26. Evidované kůrovcové dříví ve smrkových porostech

(převzato: Zpráva o stavu lesa a lesního hospodářství České republiky, 2007)

Pramen: VÚLHM

Všechny uvedené údaje o těžbě dřeva, doplněné v úvodní tabulce o rozsah pěstebních zásahů a vývoj zalesňování má ČSÚ pouze za Jihočeský kraj jako celek. Za nižší území data k dispozici nejsou. Jako určitou náhradu v ukazateli těžby dřeva lze ale volit vývoj porostní zásoby dřevní hmoty, kde jsou k dispozici údaje také podle správních obvodů.

Tab. 4.2.6 Porostní zásoba dřeva v Jihočeském kraji

(tis. m³ bez.kůry)

	Zásoba celkem		v tom:			
			jehličnaté celkem		listnaté celkem	
	2003	2007	2003	2007	2003	2007
Kraj celkem	99 342	104 307	91 766	96 124	7 576	8 183
v tom SO ORP:						
Blatná	1 745	1 729	1 632	1 616	113	113
České Budějovice	7 153	7 198	6 010	6 037	1 143	1 161
Český Krumlov	15 903	16 965	14 615	15 526	1 288	1 440
Dačice	3 978	3 962	3 835	3 802	143	160
Jindřichův Hradec	9 140	9 469	8 612	8 855	528	614
Kaplice	5 650	6 540	5 264	6 130	386	410
Milevsko	2 886	2 883	2 670	2 665	215	218
Písek	6 279	6 288	5 445	5 453	834	835
Prachatice	10 836	11 826	9 911	10 770	925	1 056
Soběslav	1 982	2 072	1 872	1 934	110	138
Strakonice	2 753	2 827	2 588	2 650	166	177
Tábor	8 597	8 534	8 159	8 091	438	442
Trhové Sviny	4 545	5 143	4 318	4 856	227	286
Třeboň	6 141	6 236	5 803	5 890	338	346
Týn nad Vltavou	1 887	1 887	1 731	1 731	156	156
Vimperk	8 856	9 744	8 398	9 223	458	520
Vodňany	1 012	1 004	902	894	110	110

Zdroj: Ústav pro hospodářské úpravy lesa

Z tabulky je patrné, že během čtyřletého období se porostní zásoba dřevní hmoty v lesích vesměs zvyšuje. Ze všech 17 správních obvodů jen v pěti případech nedosahují objemy v roce 2007 původních hodnot z roku 2003 a ani v těchto 5 obvodech snížení není příliš výrazné - pohybuje se v řádu desetin procenta. Podle druhové skladby se pokles zásob týká vesměs jehličnanů, u listnatých porostů došlo ke snížení (ovšem zcela zanedbatelnému v řádu setin procenta) jen ve správních obvodech Blatná a Vodňany. Naproti tomu nejvýraznější zvýšení zásoby dřevní hmoty se projevilo ve správním obvodu Kaplice (o 16 %, z toho u jehličnanů nárůst o 16 % a listnáčů o 6 %) a ve správním obvodu Trhové Sviny (celkový nárůst o 13 %, z toho jehličnany o 13 % a listnáče o 26 %).

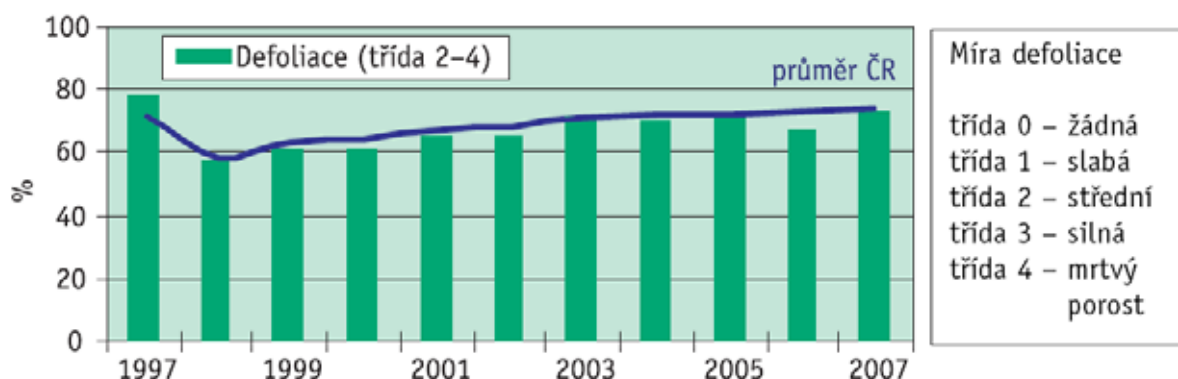
Zdravotní stav lesa se v ČR hodnotí formou pravidelné šetření na 306 monitorovacích plochách, které jsou rozmístěny rovnoměrně podle lesnatosti po celém území ČR. Plochy jsou umístěny v lesních porostech tak, aby dobře charakterizovaly dané stanovištní a porostní podmínky. Zdravotní stav stromů je charakterizován především stupněm defoliace¹¹ (odlistění). V rámci celé ČR je pouze necelých 30 % jehličnatých porostů nad 60 let věku zařazeno do třídy 0 (defoliace je menší než 10 %) a třídy 1 (defoliace mezi 10 až 25 %). Zbývajících 70% pak připadá na třídu 2, kde stupeň odlistění koruny dosahuje 25 až 60 %. Defoliace třídy 3 (nad 60 %) a třídy 4 (100 %) se pak pohybuje v řádu jednoho či dvou procent. Příznivější situace je u listnatých porostů (nad 60 let věku), kde téměř pětina stromů vykazuje poškození odlistěním maximálně v rozsahu do 10 % (třída 0) a další dvě třetiny porostů jsou pak zařazeny do třídy 1 (poškození do 25 %). Obecně platí, že stupeň defoliace je menší u mladších porostů. Přitom u jehličnanů je rozdíl zvláště výrazný.

V samotném Jihočeském kraji se zdravotní stav lesů přibližuje republikovému průměru. Stejně tak základní vývojový trend v kraji odpovídá celorepublikovým hodnotám a znamená spíše zhoršování situace.

¹¹ Defoliace je definována jako relativní ztráta asimilačního aparátu v koruně stromu v porovnání se zdravým stromem, rostoucím ve stejných porostních a stanovištních podmínkách. Je to ztráta, která je způsobena především vlivem nepříznivých změn prostředí lesních ekosystémů, jako důsledku dlouhodobého a nadměrného znečištění ovzduší různými škodlivinami (SO₂, NO_x, F, Cl, O₃, těžké kovy, prachové částice aj.).

To ostatně dokládá následující graf, ve kterém je zobrazen vývoj podílu jehličnatých porostů zařazených do 2. až 4. třídy defoliace – porostů s odlistěním koruny větším než 25 %.

Graf 91 Vývoj míry defoliace jehličnatých porostů starších 60 let (třída 2 až 4) v kraji

Zdroj dat: CENIA, Česká informační agentura životního prostředí: Stav životního prostředí v jednotlivých krajích ČR v roce 2007 – Jihočeský kraj; VÚLHM

Lesní porosty s relativně **vysokým** stupněm **poškození** najdeme ve **všech** částech kraje. Zdravější lesy jsou přitom jednak na východě a také na severu kraje. Naproti tomu ve správních obvodech **Vimperk**, **Prachatic** a **Český Krumlov** nejsou ojedinělé plochy, kde stupeň poškození lesních porostů je **velmi silný** v rozsahu od 80 do 100 %. K uvedeným obvodům můžeme přiřadit i **Třeboň** a **Trhové Sviny** (a částečně i Jindřichův Hradec), kde je poměrně velký výskyt ploch **se silným poškozením** (50 až 60 %).